

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De iustitia et iure - Cod. Ettenheim-Münster 197

Bach, Iacobus

[S.l.], 1636

Sectio III.

[urn:nbn:de:bsz:31-117148](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-117148)

131.
nium non dum comparata, tunc ille qui a fure accepit pecuniam illam tenetur ad restitutionem ratione rei accepta, sicut teneretur ad restitutionem cuiuslibet albe, rei rei furtiva, nam eius dominium semper remanet apud Deum, si a. apud furem admixta fuit, et per consequens dominium fuit furi acquisitum, tunc accipiens illam a fure bona fide, si eam accepit a fure ex contractu oneroso pro pretio iusto ad nihil tenetur, et igitur postea sciat fuisse furtivam, si vero accepit titulo hereditario, et postea an sequam consumatur sciat esse furtivam et furem reddi impotentem ad restituendum, debet restituere quantum factus est locupletior, saltem in foro externo; an vero et quando teneatur etiam in foro conscientie videatur Lessius infra cap. 20. dub. 19.

SECTIO III

De his qui debent restituere ob iniuriam, tam acceptionem?

Regula vultus e des eoz qui iniuriam.

Ad hoc
ut aliquis caveat re illa quam debet habere, tenetur ad restitutionem, et factorem ut quantum fieri potest revocatur in primum statum qui laesus est, sicut a. haec damna diversa, sicut bona etiam quo auferuntur, tunc diversa s, revocantur vero coartate ad bona spiritualia, bona corporis, bona fama et honoris, et bona fortunae, de quibus nunc in quidem ex professo sed compendiose, et quoad potissimas quaestiones respondentes regulas morales generales traemus, a quibus haec obligatio memorari solet.

Primo, ergo circa bona spiritualia quae solet de eo qui e causa peccati alterius, quando teneatur ad restitutionem pro damno spirituali quod causat in peccante. R. coartate tunc solum quando vi vel fraude alium ad peccatum induxit, tunc et teneatur vim vel fraudem auferre, ut ille possit a peccato recipiscere, quando

quando vero vis et fraus affuit, non peccavit contra ius-
ticiam, quia scientes volenti non fit iniuria, sed est tamen
dubium: an inducere ad peccatum etiam veniale per
vim et fraudem sit iniuria gravis et obliget ad restitu-
tionem sub mortali. Vasquez 2da disp. jo 2. num.
23 et seq. docet peccare mortaliter peccato scandali cum
qui intenderit ruinam spiritualem proximi qua habetur
per peccatum veniale, quia illud est maius malum quocumque
damno temporali, consequenter ad hoc debet fortasse
dicere peccare graviter contra iusticiam, qui per vim
aut solum inducit aliquem ad peccatum veniale cum
intentione eius ruinae venialis. Sanchez lib. 5. in decal.
cap. 6. num. 50. cum alijs tenet tunc solum esse peccatum
veniale, et consequenter dicit non esse iniuriam gravem
nec inducere obligationem restituendi, quia illud ma-
lum spirituale est modicum et leve in suo genere.

Dico primo in peccatum veniale, quando inten-
ditur malum proximi, facit culpam mortalem in inten-
tente. idem dicitur dicendum quando non intenditur. hoc
probat bene Sanchez contra Vasquez ibi, quia si peccatum
veniale est maius malum quocumque damno temporali,
et sicut qui caecus in proximo suo infamiam vel morbum
gravam etiam non intendendo formaliter illud malum,
peccat mortaliter, ne etiam qui inadet proximo men-
sacium leve, etiam si hoc non fecerit ex affectu ad eius ruinam
spiritualem venialem peccabit mortaliter, quia caecus illud
malum suo proximo.

Dico 2do. Regulariter loquendo non videtur
culpa gravis desiderare, vel caecare illud malum leve ma-
liale in proximo. In hoc conveniunt cum Sanchez licet
auctores quos adfert non loquantur quando consulens facit
id ex affectu ad illud malum proximi, sed quando non
solum indirecte sed directe illud caecat, hoc est, non solum
faciendo aliquid ex quo proximus sumit occasionem
peccandi venialiter sed directe consulendo illud ma-
liale v. g. vel aliquod peccatum veniale, non tamen dicitur
quod id fiat ex affectu rursus proximi. conclusio tamen ab eo,
soluta videtur vera, quia licet illud malum sit minus mor-
tali gravi, sed tamen leve in suo genere, unde licet hoc non possit
sine culpa gravi procurare tibi mortem vel morbum
gravem,

grauem, p[er] t[ame]n sine peccato graui velle vel procurare
 sibi peccatum veniale, r[ati]o. a. a priori e[st], quod in sin-
 gulis verum partib[us] debet specibus debet e[ss]e paruum et
 magnum ex parte m[ai]or[um] prohibita, nisi aliunde ob[er]et
 propter inaequalitatem r[ati]o[is] ut in penuria et alijs, hoc
 a. magnum et paruum non debent sumi per comparationem
 ad alia genera, sed per comparationem ad primam radicem
 prohibitionis, v: g. multum confert q[uo]d nemo accipiat pecu-
 niam alienam invito d[omi]no in magna quantitate parum refert
 si accipiat in m[ai]or[um] exigua, ideo primum prohibetur graui-
 ter, secundum leuiter. r[ati]o. multum refert quod singuli
 retineant nom[en] famam illam, in ordine. a. de huac finem
 n[on] multum refert vna detractio de re leui, ideo lex prohi-
 bens detractio[n]em prohibet solum sub veniali detractio[n]em
 leuim, et licet aliquando homo mallet perdere 10 iulios quam
 pati detractio[n]em aliquam in tali m[ai]or[um] leui, n[on] t[ame]n ideo fit
 detractio grauis, comparatur enim solum cum damno graui
 in eodem fine, q[uo]d aliqui p[ro]cepta e[ss]e intolerabilia,
 si o[mn]i[um] detractio[n]es leues prohiberentur sub mortali, e[ss]e
 inferant maius malum, quam assequi furtum graue, ideo
 solum attenditur ad finem illig leuis, ut appareat an
 in ordine ad illum finem multum vel parum interit si
 illud n[on] fiat; hinc a. oritur, q[uo]d nec etiam velle mentiri
 vel procurare aliquod peccatum veniale culpa venialis
 tum q[uo]d hoc e[st] velle aliquid leue. si n[on] multum refert ad
 finem p[ro]ceptum, tum etiam q[uo]d aliqui nullum daretur
 p[ro]ceptum leue, siquidem velle. violacem illig, e[ss]e semper
 velle aliquid graue malum; hinc deniq[ue] fit, q[uo]d velle ead[em]
 illud malum in proximo n[on] sit regulariter peccatum graue,
 q[uo]d illud damnum spirituale e[st] leue, hoc e[st], n[on] multum
 refert in ordine ad finem p[ro]cepti quo prohibetur tacere
 proximum in bonis spiritualib[us], vnde etiam fit n[on] e[ss]e iniu-
 riam grauem, nec obviare ex iudicia ad restitutionem
 sub peccato graui p[er] paruitatem m[ai]or[um].

P[ro]co t[ame]n t[er]tio aliquando respectu alienig persona
 fit e[ss]e culpa grauis velle illi malum culpa venialis saltem
 si fiat per vim vel fraudem, erit enim iniuria grauis contra
 iustitiam, ideo d[omi]ni in conclusione p[re]cedenti regulariter
 n[on] e[ss]e grauem. P[ro]co. a. etis p[re]sens, q[uo]d sicut in m[ai]or[um] penuria
 fit contingere q[uo]d furtum vniq[ue] iulij ablati ab ho[m]i[n]e paup[er]issimo
 fit

peccati contra
 iniuria, saltem si
 etiam veniale p[er]
 s et ob[er]et ad
 d[omi]ni. p[er] 2.
 peccati veniale
 mi que habet
 us malam p[er]
 debet p[ro]curare
 am, q[uo]d per ob
 m veniale su
 ty led. p[er] in de
 tum e[ss]e peccati
 riam grauem
 q[uo]d illud m[ai]or[um]
 no genere.
 quando ratio
 alen in int[er]
 dicitur. hoc
 si peccatum
 temporalit[er]
 vel mortum
 cui malum,
 proximo men-
 e q[uo]d e[ss]e r[ati]o
 q[uo]d ca[us]a illa
 d[omi]ni n[on] p[ro]c
 alium leue p[er]
 Sanchez p[er]
 consensu p[er]
 q[uo]d quod iust
 hoc e[ss]e, n[on] solam
 occasionem
 de illis m[ai]or[um]
 n[on] t[ame]n dicitur
 chus in ob[er]
 p[er] p[ro]curare
 licet p[er] p[ro]c
 vel mortum
 grauem.

sit peccatum mortale, quia hoc argumentum censet grave respectu
 illius, & in magna fama sit esse detractio gravis si haec religioso et
 affecto imponimus defectus levis v. g. ei mendacem, vanum &c., quod
 hoc est magnum nocumentum respectu illius, sic etiam si horem,
 sanctum induceres per vim vel dolum ad peccata venialia pos-
 aliquando in hoc ipso graviter peccare, maximum est nocumentum
 fuisse B. V. auferri paritatem cum veniali, ita si quis vel alius
 S. maximum nocumentum fuerit, si fuerint superbi, otiosi, mendaces
 &c. & cum proportione sit hoc ad alios applicari, & qui hoc
 nocumentum illis vellet vel procuraret iniuste peccare graviter,
 si hoc faceret vel vim vel fraudem teneretur sub mortali ad res-
 titutionem. caveant ergo qui horem integre vitam trahunt ad col-
 loquia vanorum impura, quod licet quandoque sint venialia tamen, & in
 his grave nocumentum in illo habitu et vita paritate.

Dices: totum illud nocumentum, quod cum sit, non tenet
 ipse evitare nisi sub veniali, & negotiam alius, qui illud nocu-
 mentum ei causet, peccat plus quam venialiter. Nego consequi:
 quia etiam homo sine culpa gravi sit suas pecunias in fluvium
 protere, et sic si quod hoc eam per vim vel fraudem inducas, peccas
 graviter contra iustitiam, sic etiam in presenti. Nec obstat dampnum
 ad esse leve respectu alterius, quia est alia ratio, nam alius non videtur notabiliter
 a suo statu spirituali per hanc ruinam, nam venialiter etiam peccabit
 se non suadente, hic autem homo habet statum excellentem, a quo sua caesa dolo
 cadit notabiliter, alius non casurus, ideo notabiliter & iniuste graviter tibi ex-
 trahitur. 2do de eo qui alium a religione
 tenetur. & primo certum est non teneri ad restitutionem si non sit
 vel nondum ingressum sine vi ad dolo fecit ad saeculum redire,
 vel in saeculo manere. An vero est quando huiusmodi mansiones
 sint peccatum mortale contra alias virtutes, videtur suaser-
 tom. 3. de Religione lib. 5. cap. 9. n. 9. est Molina tom. 5.
 de iustitia tract. 4. disp. 5. n. 2. Certum est etiam eum
 qui vi vel dolo alium impedit vel extrahit a religione
 teneri ex iustitia ad tollendam vim vel dolum retractando
 qua falso dixerat &c. difficultas est: an etiam est qui tenetur
 restituere Religioni, alius ei volens teneri ad procurandum
 quod alius ad bonum & utile ingrediatur eandem religionem, &
 eo non invento teneri scriptum Religioni offerre, sicut qui ex-
 trahit manerium a potestate. An tenetur ex iustitia alium
 servum ad utilem illi procurare.

Dico jmo.

Dico 1mo. Quisvis invidie impediens vel extrahens 133.
debet restituere religioni quicquid presentiter valet ipse com-
muni temporalis qd ex illo religioso operare poterat, hęc qui-
cung invidie impedit alium volentem michi dare tenetur
restituere michi secundum proportionem specii saltem quando
impedit per actionem per se influentem, iuxta regulam tradi-
tam a nobis supra disp. 3. sect. 9. illatione. jo. hac a. obli-
gatio in presenti erit maior quando extrahitur professus, qd in
illam religio hęc iam ius fore sicuti Dns in senum, imo aliqui
probabiliter docent teneri similiter ad restitutionem communi
temporalis eum qui sine vi & fraude extraxit professum a reli-
gione. ita Sarriang cum talis in pres. disp. 35. dubitac. 2.
n. 10.

Dico 2do. n̄ tenetur cuiusmodi invidie impediens
vel extrahens ad offerendum se religioni vel conatendum alij
ingressum in eam. hac unctio e cois iam inter recentiores.
Pro qua afferunt rases a posteriori. primo qd in foro externo
Sacerdos n̄ imponit talem obligationem. 2do qd qd religionum
occidit, n̄ tenetur se religioni offerre. vel aliter illi proce-
rare loco occisi & nec qui invidie extrahit vel impedit
ad id tenetur, rases vero a priori multa etiam afferuntur, sed
revera videntur difficiles.

Quidam probant ex eo qd ille est qui extrahitur
si est professus, semper manet obligatus ad reditum nec liberatur
ab hac obligacoe, etiam extrahens immediatè loco illy & n̄ qd
extrahens ad hoc obligari, nam habens iam religio plusquam
debet habere. ita Sarriang ubi s̄ n. 11. sed hæc ratio in primis
n̄ probat quando quisvis fuit extractus, deinde nec probat quando
professus dolose fuit abductus ad aliam religionem a qua postea
n̄ pot redire in priorem. 2do neg quando ea occasione reli-
gionis mortuus e qd iam n̄ pot redire.

Alij probant qd status religiosus debet ee voluntarius,
neg expasit hominem ad illam cogere et obligare. ita Thomas ha-
cher cum alijs lib. 7. consil. cap. 3. dub. 2. Sed contra primo,
qd etiam status matrimonij debet ee voluntarius, e tñ sage aliquis
cogitur ad promissionem, vel suprum aliquam ducere in uxorem.
2do qd ex voto obligatur aliquis ad ingressum religionis, licet
quando ingreditur invidie iam sit & doleat de voto emisso &
si etiam ex delicto obligari ad hoc ut etiam invidie ingredi-
atur Religionem.

Aliter

Aliud videtur probari per distinguendo, nam vel sermo e de obligate procurandi, qd alij ingrediatur, vel se tuomet ingressu. prima obligatio n videtur ee, qd etiam alius ingredereetur ex meis consilio, ego n liberaer a debito contracto, sicut si furatus essem Petro 100 quod teneor restituere, n liberaer ab hoc debito etiam si Joannes meo consilio donaret Petro 100. n e: ut Joannes autem solueret e extinguendi meum debitum. ne in presenti fuerit alius meo consilio copet se Religioni n extinguunt debitum meum nisi forte eo aio velit ingredi vt extinguat meam obligacoem, hoc tn moraliter loquendo n potuit operari ab amico, qd veliti fieri religiois ad satisfaciendum pro nro debito, atq idco n tenemur hoc procurare.

Quod vero nec tenetur ipse met ingredi locq illiq quem iniurde, impedivit vel extraxit, probant qd ex eo qd n tenetur damnum diuersi generis resarcire cum damno suo generis superioris, sicut si iniurde occidisti senam alienam nec habes vnde restituas, n teneris dare se illi in seruum, hoc e: e pro damno temporali e pecuniario qd intulisti, amittere tuam libertatem qua e bonum generis superioris; similiter si occidisti maritum vel impedisti iniurde nuptias alienius virginis auertendo sponsum ab ea, teneris quidem illi resarcire aliter illud damnum, n tn teneris eam ducere e imponere tibi iugum Matrimonij, sic etiam in presenti si fuisset ead qd religio patretur damnum temporale, ob recuperam vnus religiois, teneris quidem illud damnum temporale aliter resarcire n tn ingredi religionem, hoc e: ee dare tuam libertatem pro damno diuersi generis illato. certe si aliquem iniurde tua libertate priuantes nec aliter pots regnare damnum illatum, teneris etiam cum dispendio propria libertatis sicut damnum pecunie debes pecunia resarcire, e damnum fame vel honoris cum iactura simili tue fame, vel honoris. coetertim quando religionem libertate n priuasti sed alij bonis inferioribz, n teneris ea damna resarcire cum iactura tua libertatis e honorum superiorum. haec credo ee. ratiocem a priori huius conclusionis.

Quaeritur 2do de eo qui occidit vel mutilauit alium ad quam retributionem tenetur?

certum e iniquis si occidit vel mutilat, erat tenus debere retribui Dno ad maiorem seruis occisi vel quantum minus valet, qd mutilat e, certum etiam e debere retribui expensas factas in curatoe

in curato, id etiam qd lucrari poterat vulperat, qd erat artifex
 v: g. & rade vulnere amittit. An vero homicida teneatur cre-
 ditore, occisi qui sua crecita perit, condas ex iis qua diximus disp.
 3. sec. 9. difficultas potissima e: an pro ipsa vita vel membro,
 ablati debeat fieri reductio. Affirmant multi, qua etiam septu-
 tribui solet. Thoma in pres. quaestione 22 art. 2. ad 1. licet
 aliqui velint locutum solum vel de quodam concepta vel reducti-
 one pro damnis subsecutis. Probati solet, qd subtra obligat ad a-
 qualitatem ponendam meliori modo quo potest & quando non potest vita
 vel membrum in rebus reductis, debent reddi in aequalitate con-
 pensando pecunijs, quando aliter fieri non potest aequalitas, alioquin mi-
 rum est, ut plus teneri qui bonam occidit quam qui hominem, ille
 quippe debet reductuere, non iste.

Contraria sententia verior e & conis iam inter Theo-
 logos & Juristas, quos refert & sequitur Lessing in pres. cap. 9. dub.
 23. & sumitur ex l. ult. ff. de iis qui effuderunt vel dirue-
 runt ex l. ex hac lege ff. in quodam pauperem fecerit dila-
 tur. ubi dicitur, circarum aut deformitatis nullam fieri affi-
 mationem, qd liberum corpus nullam adimaoem recipit, colligitur
 etiam ex cap. 21. Ceteri ubi hoc vulnerato promittitur vulnereans
 reductuere solum pro operis eius & impensis factis in Medicos.

Rationes a posteriori plures etiam afferuntur.
 Prima, qd haeredes occisoris a nemine obligantur ad restituendum
 pro occasione facta ab illo eis succedunt, & nec ipse occisor tem-
 peratur restituere, ex iustitia. Secunda, qd quando homicida punitur
 poena capitis, non cogitur ulterius ad dandum aliquid herentibus
 occisi. Et non habet talem obligationem ex iustitia commutativa,
 nam poena capitis infligitur solum ex iustitia vindictiva,
 nec aufert alias obligabes ad alia debita. Tertia, qd pro damno
 spirituali v: g. si aliquis vi vel fraude innoxij aliquem ad
 peccandum, non tenetur compensare pecunijs vel alio bonorum genere
 illud damnum. Et nec vitam vel membrum ablatum, eadem
 e ratio, qd scilicet non debemus compensare in uno genere, pro
 bonis alterius generis superioris. Ratio a priori quod contraer
 reductus e, qd iustitia habet pro obiecto finalem aequalitatem, quae
 ubi non potest fieri aequalitas non habet locum iustitia, non potest a. e. aequalitas
 inter pecuniam & vitam, qd vita nulla pecunia e estimabilis
 & quantumcumque pecunia datur non satisfacit ad aequalitatem &
 iustitia non intendit tale genus satisfactionis. nec ratio debet
 amplius explicari, potest e. v: g. amerrari: iustitia intendere
 ponere

ponere aequalitatem meliori modo quo potest, prout ubi potest poni
omnino aequalitas intensius aequalitatem perfectam, imperfectam
verò ubi non potest poni perfecta, tunc oportet addere iustitiam res-
picere aequalitatem perfectam, nam intensius unamquamque habere
qua sua est, et hoc tenet ut nemo habeat de suis aliquam partem
in ego vult restituere pecuniam pro membro, tunc si ad hoc ille
non habet qua sua est, adhuc ei caret suo membro sicut prius &
illa pecunia nihil confert ad intentum iustitiae.

Dices: qui furto amisit equum, mortuo equo
debet ex iustitia habere pretium, et tunc si ideo habet suum equum
& licet non habeat suum membrum poterit ex occidere pecunia. Pro dis-
tinguendo minor: non habet quem equum furtive occido, non habet equi-
valenter peccat, et c. illo pretio comparare tibi alium equum
similem, non potest a. comparare aliud membrum, quare accepta
pecunia adhuc nullo modo membrum tuum habet.

Dices iterum: quia pater dedit vitam filio, habet ius
in filium ut ab eo alatur & honoretur & si ille qui vulnera-
tus lethaliter ab alio, habebit etiam ius in pecunias illius
saltem ex parte. Pro corrupta ius. j. ius. 2. negasse
patrem quatenus patrem habere ius iustitiae in actionem filii
pro vita illi data, vel filium habere obligationem restituendi, et
sic obligatio solum ex pietate, quae non obligat ad restituendum,
ut ibi videmus, imò ex ibi dicitur confirmatur magis hoc
ratio. Probetur: si quis debet mille, nec potest solvere nisi decem,
adhuc tenetur ex iustitia ea solvere, licet non possit facere
aequalitatem & etiam hic. Pro nego consequens: quia in primo
casu non fuit iam facta aequalitas cum parte debiti,
et facit quod quilibet habet illa decem quae sua sunt, at
verò in casu nostro nulla pars est in debito cum qua fiat aequa-
litas, nec per illam pecunia solutionem creditor habet ullo modo
quod suum est.

Obijci solet quoque ex cap. 20. Exodi. ubi ei,
qui percutiens mulierem gravidam causat abortum pro-
cipitur subiacere damno quod maritus expectaverit et
arbitrè iudicaverit. Pro illam esse legem poenalem,
non qua supponat debitum naturale, ex iustitia communi,
naturali, sicut etiam in leg. j. D. de his qui effugerunt ex
asatur iudicium quinquaginta aureorum contra
eum qui liberum hominem intetfecerit.

Hinc

Hinc inferitur idem esse dicendum de reſtitu-
tione pro fama ablata, ſi e. ca. reſtutui nequeat n̄ tenetur
detractor ad compenſandum illud damnum pecunia vel
alio bonorum genere, ſed eandem rationem, ut cum alijs tenet
Leſſius infra cap. ii. dub. 16. quamvis alijs aliter opinentur.

Deſig. circa hoc punctum adverte, etiam ſi
aliquis ſequatur contrariam ſententiam, qd ſcilicet ho-
micida teneatur ad reſtitutionem faciendam pro vita ablata
n̄ ſtatim ſequi, qd debeat reſtitutio determinate fieri in pe-
cunia, poterit etiam reſtituere in alio genere bonorum, quod
defuncto magis placeat, ſcilicet in bonis ſpiritualibus appli-
cans ei tot Miſſas vel alterius generis ſuffragia, qd p̄videnter
arbitrio confeſſarii iudicabuntur ſatis ad compenſandum
pro iniuria illata, vt recte adverteb. Molina q. de Iuſtitia
diſp. 84. num. 11.

Quaritur q. to. circa reſtitutionem fama an obli-
get etiam erga defunctos ſive, qd adhuc vivis ſive iam
mortuis detraxeris. conſentit apud oēs cogere etiam hanc
obligationem erga defunctos. Ita Leſſius capite ii. dub. 21.
Molina tom. 5. tract. 4. diſp. 28. & alij oēs, nam homo
etiam poſt mortem anſetur poſſidere ſuam famam et per
illam vivere in hominum memoria, unde bonum nomen
poſt mortem etiam eſt bonum valde appetibile, et cuius
grāa hoies multas difficultates ſuperant.

Dices: qui n̄ e n̄ h̄t ius, qd ſibi poſt per inini-
riam, homo a. poſt mortem iam n̄ eſt ſed fuit. Etiam
n̄ h̄t ius ad famam ſed habuit, Iuſtitia. a. n̄ respicit
ius qd alijs habuit ſed qd h̄t ne laedatur illud. Con-
firmatur. qd ſi ego dicam multa crimina de Titio qui
nec fuit nec erit, n̄ pecco contra Iuſtitiam licet ille hoc
iuris poſſibilis, ſed hoc qui iam n̄ e, n̄ h̄t plus exiſtentis quam
hoc mere poſſibilis qui nec fuit nec erit. Et n̄ pecco contra
Iuſtitiam laedendo, eius famam. Et hōiem mortuum
licet iam n̄ ſit hō, retinere tñ eandem voluntatem in
ſua ad huc ſuperſtite, in qua reſidet dominium morale
et ius ad famam e ad alia fama bona qua poſt per hanc
poſſideri. huius ergo fit iniuria per infamiam, neg enim
etiam in hac vita hō patitur immediate iniuriam per
māam primam, ſed ſolum per ſuam ſocialiter loquendo, nam
ma ſecundum de ſe n̄ e capax iuris vel iniuria.

Hinc

Hinc infero primo homini merè possibili ñ fieri
iniuriam, qđ per nihil cui e. Secundo neg homini
annihilato, cuius nec hie eēt superbes, fieret iniuria per
destractionem, qđ iam iustinde se haberet atq homo merè
possibilis, nisi forte eius infamia redundaret in illius con-
sanguineos vel alios ei coniunctos, his enim fieret iniu-
ria. Tertio nec homini futuro fieret proprie iniuria, qđ
illius tunc nequum existeret hie quod sit capax iuris; dico
tñ in futuro, qđ aliunde potest esse iniuria hinc temporis
futurum in quo erit, si e. nunc ego per modum vaticinij esse,
verem falso aliqua crimina patienda ab hōie, nascitura
eēt tñegnum, mea vaticinatio taceret post triennium famam
illius hōis iam tunc nati, quam laesionem ego contra iustitiam
cauto, si tñ retractassem dicta antequam ille, hōe existeret,
tunc ñ peccassem contra iustitiam nisi affectuē, quatenus
volui tacerē illum hōiem quando existeret.

Quæres: an potest Confessarius licite, revelare
secretum confessionis, si poenitens iam eēt annihilatus
etiam quoad animam? Rđ melius videri qđ ñ potest non
propter iniuriam qua fieret poenitenti sed qđ fieret sacra-
mento, ex quo difficillius redderetur ipse hōies, si scirent
sua peccata pōe aperiri post eorum annihilatōem. Restat
tñ in hoc puncto difficultas ñ levis, an si ille, cuius fama
destraxi mortuus sit et damnatus in ñ infernum, adhuc
teneat ex iustitia restituere famam quam abstulit. Negat
Molina dicta disp. 28. quem sequitur Malderus in, pōe,
senti tract. 7. cap. 3. dub. 8. qđ damnati iam sūt hostes
Dei et nrī nec sunt amplius proximi, quare obligatō ius-
titia qua solum e erga proximos ñ extenditur ad illos,
nisi forte, eorum infamia redundaret in infamiam aliorū,
ut supra dictum e. hac sententia mihi nunquam placuit,
imō videtur eē contra mentem oīum, quis e. credat
pōe, me sine culpa gravi, nō de hæretico nobili nunc mor-
tuo dicere fuisse, peruellem contra Regem, proditorem
patriæ, Parricidam, et alia similia sine ullo veritatis
fundamento; potius itaq sine gravi scrupulo dicere,
Artem fuisse, hōis Philosophia ignorum, Ciceronem oīo
incestum, Eucrotiam fuisse publicam meretricem et
Pana eīusmodi, qua insentur durissima. Rāō a priori
e qđ damnatū hiet iam ñ ut otinatū ad eundem finem
super,

regendam, adhuc tñ manet noster proximo quoad nãm 136.
humanam, ut diximus in Tractatu de Charitate, disp. j.
sect. 3. non ergo debet negare illi ea quæ ut homini de-
bentur.

Confirmatur primo: quia, ut vidimus in eadem loca,
n. p. aliquis licet debeat fratri vel patri dampnato
se hãt tormentum duplo maius quam de facto hãt nec
alia mala similia. Et quia adhuc consideramus ut proximi-
mum nrãm in nãa humana, a fortiori n. possumus illi
auferre ea bona quæ adhuc possidet, qualis e fama iusta
apud homines.

Confirmatur 2do: quia, etiam in Republ.
humana n. eo ipso quod aliquis sit hostis Republ. possumus
sine scrupulo gravi eum infamare in omnibus materijs
s. q. imponendo illi alia crimina, ut hæresim, sodomiam,
pernicium, Et licet damnati sint hostes Dei, n. ideo
habemus ius, ad imponenda illis falso alia crimina,
sine obligatione restituendi. Deniq. etiam cum peccator
e in hac vita e inimicus Dei, et tñ n. ideo possumus
eum infamare in alijs materijs, imo, saepe, neg. in
illa ipsa in qua peccat, Et hoc quod e e aliquem ini-
micum Dei non auferit prohibitionem nãalem tacendi
fama illius. quod a dampnati n. solum sint inimici
Dei sine, ne etiam reconciliatis n. videtur satis ad hanc
prohibitionem auferendam, nam sententia condemnatoria
solum auferit ius ad ea bona, quibus per sententiam reus
privatur non ad alia, Deas p. ^{non} privatus dampnatus ad
huc bono fama quam apud hostes iusti possident, cur
ergo potero ego eos, impune privare mea auctoritate
privata, taceor tñ mirus peccatum e e trahere mor-
tis quam vivis, minus e. indignat fama apud nos,
et minus agere ferunt eius iacturam, et tñ saepe e e
culpa gravis.

Quaritur 5to circa eandem restitutionem
fame, utrum, qui revelavit defectum gravem al-
terius vni tñ homini prudenti et gravi teneatur ad
restitutionem sub peccato mortali. Negat Caietanus
infra q. 72. art. 2. ad ub. j. Petrus Navarra hb. 2.
de restitutione cap. 4. num. 335. Corda tract. de de-
tractione q. 2. concl. 5. Sã verbo infamare num. 4.

Grassius

Grassius lib. 2. cap. 137. quando ille cui dicitur talis
est qui tacebit, neq. ea de ca. nocebit ei cuius defectum
audiuit.

Contraria sententia est cuius et vera per se
loquendo licet in aliquibus circumstantiis peculiaribus
et per accidens fieri possit quod licet oportum. Ita
late Molina dicto tom. 5. tract. 4. disp. 29.
Sotus de Libertate q. 30. art. 2. Banne dicta q. 73.
art. 2. Valencia in pres. disp. 5. q. 13. punct. 2.
Salonius dicto art. 2. Lessius cap. 11. dub. 11. Ferria-
nus in pres. disp. 53. dub. 8. Maldenus tract. 7. cap.
1. dub. 4. et alij cõnter. Põ primò: qd. nocentur
illud n. fit leve ex eo qd. apud unum solam famam la-
datur, nam inhonorat quod tunc testis Petrum, inho-
norus consumetur gravibus eum afficiens et negat solum
honoris a te debiti, nec laedis eius honorem nisi apud se,
et tunc e. inhonorat gravis. Et taceret eius famam apud
unum solum qd. e. detractio sine infamia gravis.
Secundo qd. ex opposita sententia requiritur enim qui detrac-
torem audit quando solus audit, n. teneri etiam si possit
impedire detractionem, qd. e. servare secretum et ita
facere qd. illa n. sit gravis infamia. Consequens a. e.
contra ocs, qui univrsaliter obligant auditores ad corri-
piendum et coercendum detractorem quando postumpit,
ad qd. tenemur abigendo ex dybitia, aliquando saltem
ex charitate. Tertio qd. raro malit aliquid suum
defectum revelari octo vel decem hominibus, quam uni
cui peculiariter desideras placere et apud quem exoptat
bene audire qd. e. leve sed grave nocentur licet solum
tollat famam apud unum.

Objicies primo: infamia est notitia multo-
rum sicut et fama, et ex eo qd. unus seriat defectum
Petri n. censetur infamis nec infamatus, nec illa pars
fama quam perit qd. censeri notabilis in ordine ad
famam quod e. exordium multorum. Et ad peccatum
graviter n. requiri qd. detractio reddat proximum
infamem, satis e. si laedat notabiliter eius famam,
hoc e. si inferat qd. notabile nocentur, sicut ad
furtum grave n. requiritur reddere pauperem illum
cui res auferatur, sed satis e. taceret notabiliter in
bonis

bonis fortune, ita ad inhonorem grauem n̄ requiritur. J37.
q̄o alij perdat magnam partem sui honoris, sed q̄o patria
tur inhonorem notabilem qualis e illa q̄a ab uno
solo contumeliosè tractatur.

Obijes 2do: q̄a hoc e damnare plures qui
alioquin n̄ videntur graviter peccare, v. q̄i coniuges
q̄i sibi inuicem reuelant delicta filiorum et famulo-
rum, poenitentem qui confessorio reuelat delictum con-
iugis, eos etiam qui consilij petenti caa manifestant
delicta alteris, et alios similes, qui cum bona intentio-
ne procedant n̄ videntur hinc damnandi.

Ex ista caa delictum secretum alterius
hinc reuelare alicui, quando a sit iusta caa p̄uenit
ex circumstantiis. In casibus a p̄dictis dicimus coniuges
regulariter habere istam caam q̄a ad vtramq̄ pertinet
gubernac familia, quod vix poterunt facere nisi cog-
noscentes mores et defectus vtriusq̄, ut circa eos inui-
gilent, pertinet etiam ad ipsos punire defectus domesti-
cum, sed quam poenitentem spectare ut tanquam pars
illa manifestat matris. et etiam in caa alij ex domes-
ticis vel externis interdum eos domesticorum defectus
Patrifamilias reuelare possunt tanquam commensales iudici,
sicut supra dicitur 3. sept. 7. posse quemlibet denunciare
delicta secreta, q̄a hoc necessarium e ad publicam qui-
etatem et pacem, sic etiam cum proportione defectus do-
mestici possunt deferri Patrifamilias ad quietem et
pacem domesticam conseruandam, poenitens etiam
pot et debet se reuelare compliciti, quando e necessa-
ria e ad suam poenitentiam, confitensq̄, n̄ quia non
tardatur hoc modo sapere complicitis, sed q̄a bonam conscien-
tiam hinc mala ab ipso compensat, quando vero sit
proprium peccatum explicari non reuelato defectu alie-
ni, sed ipse seip̄s omnino fregit. De illis deniq̄ qui con-
silio petenti caa reuelant delictum proximi, regula specia-
lis generalis e per se loquendo tunc id licere q̄ando
necessarium exhibetur ut aliquis sciat quo modo se
gerere debeat in eo casu quomodo debeat proximo suo
promuere.

Pro his a. caibus aduertenda s̄ aliqua
qua culpam hanc solent vel extenuare vel tollere.
Primum

Primum e plarum excusari a culpa eiusmodi reuelationem
propter verisimilem ratihabitionem illius cuius defectus
aperitur, v. g. aliquis mihi secreto scripsit defectum suum
vt ei remedium adferrem, video ergo si pot. id fieri nisi
rem cum aliquo Prelato, conuicem, et verisimiliter credo
non fore. Contra voluntatem illius de quo agitur quan-
tumcumq. mihi soli rem voluerit conuicere, existimus eam
voluntatem praesumptam sufficere in presenti ad excusan-
dam a peccato iniudicia, sicut in ma. pecuniarum ad
excusandum a furto; non tñ haberet locum haec voluntas
praesumpta poenitentis ad reuelandum licite secretum con-
fessionis propter summam reuerentiam illius Smi. 2do
similiter n videtur ita scrupulose agendum cum ijs qui
consilium petunt, vt n liceat eis conuulere nisi vnum,
fateor quidem si pot. metaphisicae cogitare quod vnus con-
silius sufficeret, ita inuicem cet. n licet conuulere duos,
non e. nec reuelare consultori defectum secretum proximi
nisi necesse sit; coeterum moraliter loquendo id certum
e. quod vnus consilius erit vtilius quam duorum,
quis enim scit quod secunq. consultor non adferet ali-
quid noui quod primum latuit, censeo ergo rem hanc
moraliter transigendam, vt qui consilium petat ita se gerat,
sicuti solet in alijs rebus grauib. se gerere, consulendo
eos qui prudenter iudicantur consulendi ac in ea re erretur
quorum oim. consilium si aliquando fortasse h. erit acco-
sarium non peccatur regulariter, q. iuxta regulas pruden-
tia illi videntur consulendi, laudanda itaq. e. cautela
vt quantum fieri pot. cum minori fama iactura consulatur
proximo, sed non videtur res ita scrupulose menuranda, vt
non pot. certa regula praescribi et saepe pot. errari si ab vno
solum consilium petatur, deo fortasse Chry. Matthaei 18 non
praescripsit determinatum numerum testium, sed dixit adhi-
be tecum vnum vel duos vt in ore duorum vel trium stet
omne verbum; Ecce licet sufficerent duo testes, noluit
tñ Chry. ad duos solos adstringendos, q. haec obligao habet
latitudinem aliquam et poterit homo adhibere duos vel
etiam tres, q. nescimus an aliquando duo satis futuri
sint ad intentum correctionis. Tertio excusant aliqui
a peccato graui eam qui reuelauit amico iniuriam sibi
ab alio factam non quidem animo detrahendi, vel ramedia

vindicta

vindicta, sed consolationis accipienda vel doloris mitigandi, 138.
durum enim videtur quod cogatur aliquis iniuriam accep-
tam apud se solum conuocare. Ita Nauarra dicto lib. 2.
cap. 4. num. 343. et insinuat Molina dicta disp. 29.
num. 5. et clarius Lessius cap. 11. dub. 12. qui limitat ne-
pluribus dicatur quam ad consilium vel solatium requiritur,
nec nominetur persona nisi ad fines valde expediat.

Quaeritur 6to: vitum infamator debeat restituere
aliqui pro detrimento fama quam passus e infamatus in
tempore infamatis, antequam de veritate considerit; v.g.
aliquis fame infamatus de haeresi, post aliquos menses constat
eam fuisse meram calumpniam quia detractor retractauerat
quod dixerat, sine alio modo: quaeritur, an detractor
teneatur restituere pro infamia illa quam tempore eo medio
passus e infamatus, non e autem quaestio de damnis alijs
extrinsecis in pecunijs vel in huius cessante, aut alijs debri-
mentis qua ex occasione acciderunt, ad haec enim compen-
sanda non est dubium quin teneatur, sed proinde de damno
illo quod sustulit carens qua fama toto illo tempore.

Hanc quaestionem primus omnium excitauit
Molina dicto tract. 4. disp. 42. et licet sequatur
partem negantem quam oes videntur supponere, et quam
praxis confessorum videtur comprobare, adfert tñ aliquot
raones dubitandi pro parte affirmante, qua non leuem videntur
habere difficultatem.

Prima e quod fama sicut coalescit ex mul-
torum exidimatoe qui nos cognoscunt, ita coalescit et inbe-
gratur ex opinione quam iurguli hnt de nobis successiue
toto isto tempore, itaq pars fama e opinio hodierna, pars
opinio crastina, atq ita constat ex opinione successiua
totius temporis & sicut qui ab iudice mihi famam apud
quatuor n plene restituit, si solum restituit apud duas
nam restituit solum quoad partem, ita si quis mihi resti-
tuat famam crastinam et non hodiernam, non restituit
totum sed partem, illa enim fama hodierna, qua e pars
integrans mea fame, non compensatur per famam crastinam
qua aliunde debita erat.

Confirmari id et explicari difficultas ex
differentia qua e inter pecuniam et famam, nam pecunia
etiam si fuerit iniuste detenta per
restituenda

restituatur eadem pecunia nihil amplius debetur per se loquendo, nisi ea occasione. Unde passus fuerit aliquis destrimenti, lueri cessantis, vel eam emergentis, quia pecunia est una entitas simplex, non constans ex partibus thomerna et cradina; at vero fama est ricati si habes fontem olei vel vini, quem quis tibi iniuste impediret si satisfaceres restituendo eundem fontem literum, sed debet res ulterius restituere, aliquis pro illo tempore, medio quo fuit impeditus, sic fama est fons a quo oritur quod alij hodie et cras bene de te opinantur, & non est satis ponere famam in pristino statu nisi aliquid restituatur pro illo fluxu, qui fuit impeditus tempore intermedio. hoc ipsum condas in domo quam qui iniuste abtulit, non satis, facit restituendo domum nisi aliquid addat pro usu domus, quo diuini principis tempore intermedio, fama etiam fuit, sed nominis fuisse utilis tempore illo intermedio, sed magis quam domus, neq. e. minus bonum hoies bene adire apud alios, quam habere domum commodam ad habitandum.

Secundo arguit idem Motina qd cum alij quis iniuste infamatus, si aliter non potest restituere, tenetur pecuniis compensare, damnum illud futura infamia, quam reparare non potest ut ipse laetit & non minus debetur pro parte, duravisset praeberita, quam eandem reparare si potest, aliquid aliud adiungere cum non minus laedat iniuria praeberita quam futura.

Propter has rationes dicit hanc rem esse difficilem, et quidem optime facturum Casparium qui poenitentem consulat compensare laedibus vel beneficiis aut orationibus damnum illud infamia reventa, absolute non ^{receden-} dum a coram sententia et praxi qua hanc obligationem si agnoscit, quare ad difficultates propositas respondet concedendo damnum infamia ^{revertita} praeberita esse futurum ab infamia futura, non tam esse obiectum restitutionis, quando aliud damnum reatum non est, qd iustitia per restitutionem nem solum intendit, quod ille qui laesus fuit non patiatur, nunc damnum ex iniuria reventa, non vero intendit quod non fuerit passus damnum, solum enim intendit quod non minus habeat, non quod non minus habueris quam debeat habere, cum ergo ex infamia illa praeberita nullum iam

patiatur

patiatur damnum, ille qui laesus fuit, consequens e ut infra, § 39.
mator solus teneatur ad impediendum damnum praesens
vel futurum ex infamia praesenti vel futura, sicut qui iniuriam
privatam alicuius corporis sanitate, satisfacit restituendo illum
in pristinum statum sanitatis, quia hinc carentia sanitatis pro
tempore illo praeterito fuerit verum damnum diuersum a
carentia praesenti, non e tamen damnum permanens ad quod
impediendum inclinet iustitia, sed damnum merie praeteritum.

Haec solutio videtur adhuc difficilis, supponit e.
pro damno merie praeterito nullam deberi restitutionem
ex quo principio videntur aliqua sequi contra praesentem res-
titutionem, v. g. si iniuste impedisti Paulum ne pran-
dent apud Petrum et particeps est sumptioni convivii
non teneri te ad restituendum Paulo aliquid pro prandio
amisso, quia totum illud damnum e praeteritum, item si
impedisti iniuriam Titium ab usu dimidia domus sua
et cogisti eum anguste et incommodum habitare in reliquo
dimidio non debere te adhuc pro illo damno quia e praeteri-
tum, nunc enim nec haberet aliquid permanens convivii
praeteriti nec commodam habitacionem, quae tamen oia videntur
valde absurda, quare videtur negandum iustitiam in-
tendere ponere aequalitatem cum altero prout erat quan-
do passus e iniuriam, ita ut nihil minus habeat nec
habuerit quam debuisset habere, quod etiam probari
potest, quia ille qui damnum passus e tunc quando actu pa-
tiebatur damnum, carento v. g. domo sua poterat licite
compensare sibi occultate alterius quantum
illud damnum valebat & habuit ius ad eius bona
hoc autem ius postea non perdidit & etiam postea habet
ius ad illam compensationem.

At tunc ergo responderi potest ad arguta proposita
et quidem facilius in vris principiis concedendo damnum
illud infamia praeterita e. diuersum ab infamia praesenti
vel futura, negando tamen pro illa parte praeterita deberi res-
titutionem. Ratio a. e. quia pro bonis fama non debetur
compensatio in pecunia vel alio genere bonorum, ut supra
vidimus, quando in suo genere non potest restitui, illa
autem pars fama praeterita non potest in proprio genere repara-
ri & pro illa, ut praeterita e nulla debetur compensatio,
eadem a. e. ratio de bona valetudine iniuste impedita,

neg
B

neg. e. pro parte illa valetudinis praeterita aliquid dari potest, nam, ut supra vidimus, bona corporis non possunt alio genere bonorum compensari.

Quaes: poterit saltem restitui pro infamia praeterita in eodem genere fama arguendo tantum in bona fama quantum abimatur iactura praeterita. Res neg. ad hoc obligare iustitiam, quia illud quod arguetur bona existimationis non est illa fama perita, sed alia fama de alia excellentia diversa, quae de se non est apta ad compensandum pro alia fama, nam qui infamavit Petrum de adulterio v.g. non satisfacit commendando eius doctrinam vel prudentiam, neg. ad hoc tenetur etiam si non possit aliter tollere infamiam adulterii, quia nempe Petrus per istam eandem famam non censetur habere formaliter vel aequivalenter priorem famam, in alijs quidem rebus qui abstulit v.g. triticum debet restituere saltem pecuniam vel oleum, quia pecunia vel oleo poterit haberi triticum; at vero qui abstulit famam circa castitatem non tenetur commendare circa doctrinam, quia haec fama non sufficit ad compensandam famam circa castitatem.

Quaeri solet in presenti: an qui sine peccato aliquem infamavit, qui vel credebat verum et publicum esse vel alla ratione, tenetur tamen ex iustitia ad restitutionem quando aduertit errorem. de hoc dubio dicimus satis sup. 4. sect. 3. dubio 6.

SECTIO III

Aliquot dubia circa restitutionem bonorum fortuna?

Perstringamus saltem hoc brevi tempore, quod restat, aliqua potissima dubia quae magis videntur obnoxia restitutioni disputationi. Primum est utrum tenetur restituere qui accipit rem, quam si petisset impetrasset a Domino, scilicet tamen Domino displicere quod accipitur sine eius licentia. Communissima sententia est non